

**Miljøvennlig byutvikling -
nasjonal politikk med vann
som ett av flere elementer**

**Vann i by – konferanse Bergen
27.august 2008**

Ved seniorrådgiver Unn Ellefsen

Miljøvennlig byutvikling, vann i by

- **Nasjonal politikk for miljøvennlig byutvikling**
 - **Div stortingsmeldinger**
 - **Ny plandel til plan- og bygningsloven**
 - **Vannforvaltningsforskriftene og EUs rammedirektiv**
- **Byenes uterom**
- **Hva gjør MD?**
 - **Bymiljøprisen**
 - **Formidling plandelen av PBL**
 - **Framtidens byer**
 - **Inspirasjon utenfra**

Miljøproblemer i byene

- **Uheldig arealbruk / byspredning**
- **Vekst i biltrafikken**
- **Støy og luftforurensing**
- **Mangel på grøntområder og vann i bybildet**
- **Dårlig vedlikehold av byrom og utearealer**
- **Bygningsmessig forfall og tap av kulturminner**

St.meld.nr.23 Bedre miljø i byer og tettsteder

Visjoner for en god byutvikling:

Fremtidens byer og tettsteder bør være tette, funksjonelle, mangfoldige, helsefremmende og i større grad basert på miljøvennlig transport

St.meld.nr.23 Bedre miljø i byer og tettsteder

Dette sikres bl.a. gjennom:

- Mer effektiv arealbruk
- Satse på miljøvennlige transportsystemer
- Etablere gode utemiljøer, byrom og møtesteder
- Opprettholde grønne lunger – og kulturmiljøer
- Tiltak for renere luft og mindre støy

St.meld.nr 26(2006-2007)Regjeringens politikk og rikets miljøtilstand

St.meld. nr. 26 (2006-2007)

Regjeringens miljøpolitikk
og rikets miljøtilstand

Vi må

- møte den klimapolitiske utfordringen
- redde det biologiske mangfoldet
- bekjempe miljøgifter og forurensning av luft og vann

St.meld.nr 26(2006-2007)Regjeringens politikk og rikets miljøtilstand

Vi må bruke våre arealressurser på en bærekraftig måte

- En bærekraftig arealforvaltning skal bidra til å unngå miljøkonflikter i form av nedbygging eller ødeleggelse av verdier
- Arealbruken i byer og tettsteder legger viktige føringer for etterspørselen etter, og utbyggingen av transportløsninger
- God samordning av areal- og transportpolitikken
- Statlig virksomhet må bygge opp under areal- og transportplaner

St.meld. nr. 26

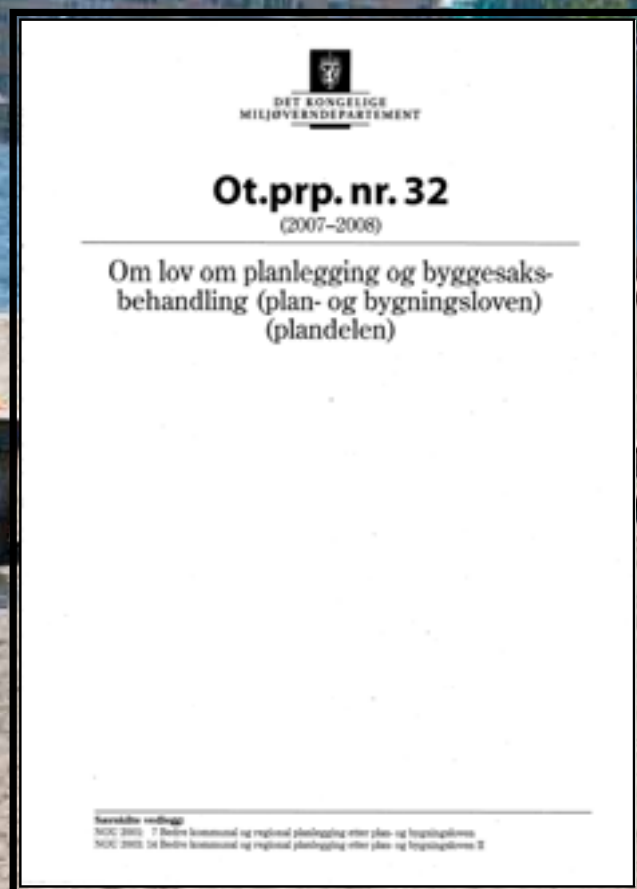
(2006-2007)

Regjeringens miljøpolitikk
og rikets miljøtilstand

Ny plandel av plan- og bygningsloven

Hva er nytt og bedre?

Sikrer strandsonen og innskrenker dispensasjonsretten

- Bygging i strandsonen - avklares gjennom kommunale planer. Statlige planretningslinjer skal utarbeides
- Kommunene skal vurdere hvilke vassdrag som skal ha byggeforbud
- Muligheten til å gi dispensasjon begrenses
- Hensynssoner innføres som nytt begrep i loven
- Bruk og vern av sjø- og vassdrag med tilhørende strandsone – eget arealformål

The background image shows a waterfront scene at dusk or dawn. On the right, there is a tall, multi-story yellow building with many windows. In the foreground, several water fountains are spraying water into the air. To the left, there are some boats docked. In the background, there are industrial buildings and smoke rising from chimneys. The sky is overcast and grey.

Ny plandel av plan- og bygningsloven

Hva er nytt og bedre

Loven slår fast at kommuner og fylker skal ta klimahensyn i sin planlegging

- Kommunene gis hjemmel til å utarbeide lokale klima - og energiplaner**
- I nye utbyggingsområder kan kommunen stille krav om forsyning av området med vannbåren varme**

Ny plandel av plan- og bygningsloven

Hva er nytt og bedre

Sikrer miljø- og friluftsområder for framtiden

- Muligheter for å sikre vern av friluftsområder og bymarker rundt byer og tettsteder
- Enkelte verdier eller interesser kan sikres ved at departementet bestemmer at arealbruken for et område ikke skal endres for en lengre periode
- Grønnstruktur som eget planformål

Planbestemmelser til regionale planer kan gjøres juridisk bindende

Ny plandel av plan- og bygningsloven

Felles planleggingsoppgaver

Statlig og regional myndighet kan starte arbeid med planer etter loven der staten, regional planmyndighet og kommunene sammen har ansvar for å løse planoppgaver av regional eller nasjonal betydning.

Aktuelle oppgaver er:

- Samordnet areal- og transportplanlegging
- Planlegging av større sammenhengende natur- og friluftsområder omkring byer og tettsteder
- Samordnet vannplanlegging
- Kystsoneplanlegging

Hvilke oppgaver, områder og myndigheter slik planlegging gjelder, fastsettes i forskrift

EU's rammedirektiv for vann / "vanndirektivet"

Vanndirektivet - stiller overordnede
kvalitetskrav til vannmiljøet
Samme miljøkrav til bynære vassdrag

Mål:

- Alt ferskvann, kystvann og grunnvann skal ha god tilstand innen 2015.

Krav:

- Vannmiljøet skal måles ut fra: **"God kjemisk og biologisk tilstand"** -
- For hvert vassdrag/kystområde skal **lages egne tiltaksanalyser**
- For hver vannregion skal det **lages egne forvaltningsplaner** ihht pbl

Vanndirektivet- vannforvaltning

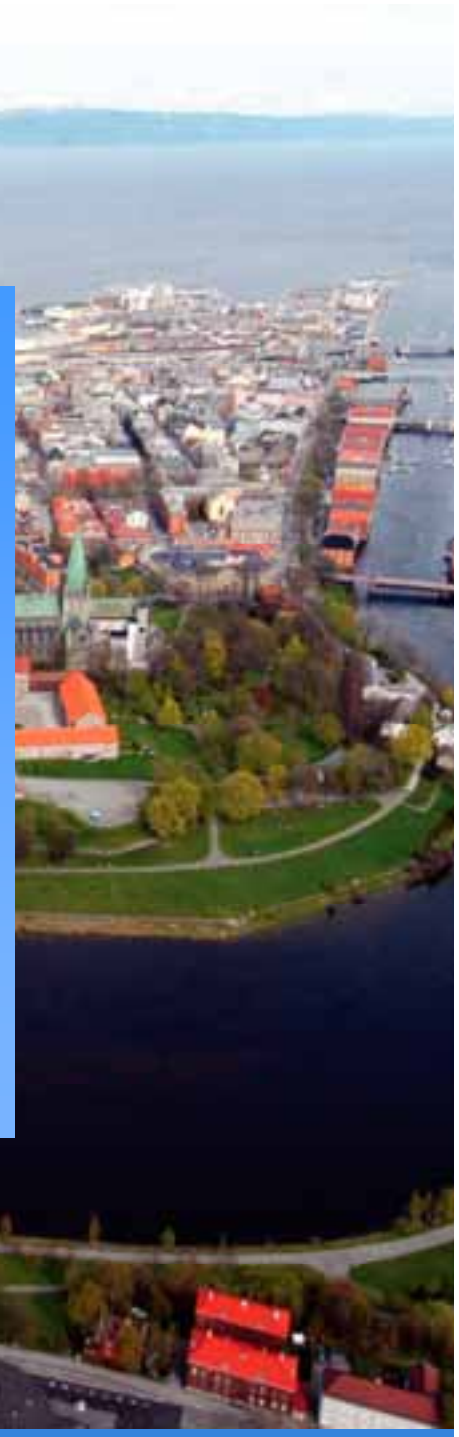
Knyttet store brukerinteresser til vannforekomstene-

Bevaring av det biologiske mangfoldet – vil også sikre vannmiljøet

Biologiske mangfoldet best ivaretatt gjennom god arealplanlegging

Eksempel fra Trondheim- vann og vassdrag sentralt i byens landskapsbilde-

”VANN viktigste næringsmiddel og en av våre viktigste energikilder” Trondheim kommunes nettside

Byenes uterom og møteplasser

- Sikre og utvikle grønnstruktur og friområder i byer og tettsteder
- Strengere håndheving av rikspolitiske retningslinjer for barn og unge
- Økt vekt på folkehelse i planlegging
- Styrke universell utforming i all planlegging og utbygging

Arealknapphet i byer og tettsteder ? Erfaringer fra pilotarbeidet - byomforming

Omformingsområder i sentrum av byene og tettstedene blir de viktigste byutviklingsområdene i årene som kommer

I tette byområder kan de grå områdene i framtiden bli våre grønne områder!

Offentlige grøntområder gjøres tilgjengelig døgnet rundt

Kommunen må legge inn krav til gode uteplasser

Åpning av elver / bekker

Eksempel fra Groruddalen, Oslo

Åpning av elva Alna

Groruddalen

Potensiale

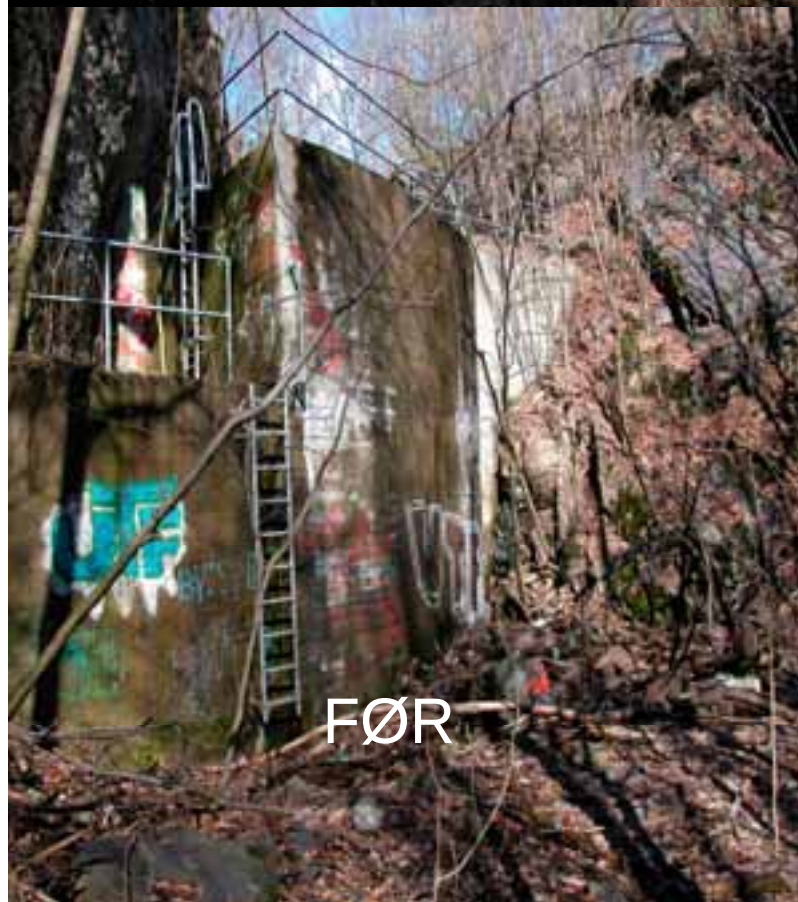
ETTER

FØR

ETTER

FØR

Bedre virkemidler

- **for å ivareta behov for utearealer i den tette byen**

Grønnstrukturen som er vist i planene og som går over flere eiendommer, må sikres en gjennomføring og opparbeiding gjennom rekkefølgebestemmelser, kombinert med utbyggingsavtale

Statens Bymiljøpris

- **Gis til en kommune som samarbeider godt med myndigheter, næringsliv og frivillige organisasjoner**
- **Tar en ledende rolle i arbeidet for byutvikling og forbedring av bymiljøet**
- **Skal inspirere til mer bærekraftig by- og tettsteds-utvikling og miljøvennlig praksis**
- **Ulikt tema hvert år. I 2008: Klima og bymiljø**

Vinner for 2008: Trondheim kommune

St.meld. nr. 34

(2006–2007)

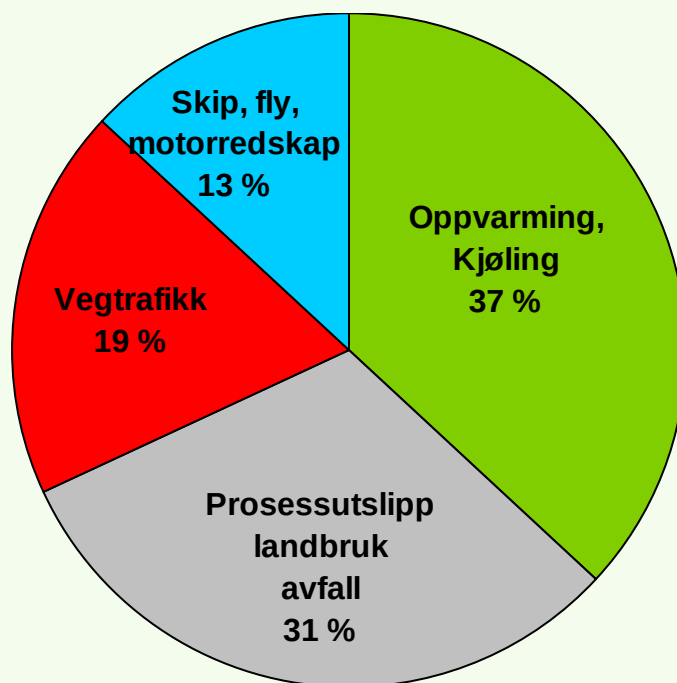
Norsk klimapolitikk

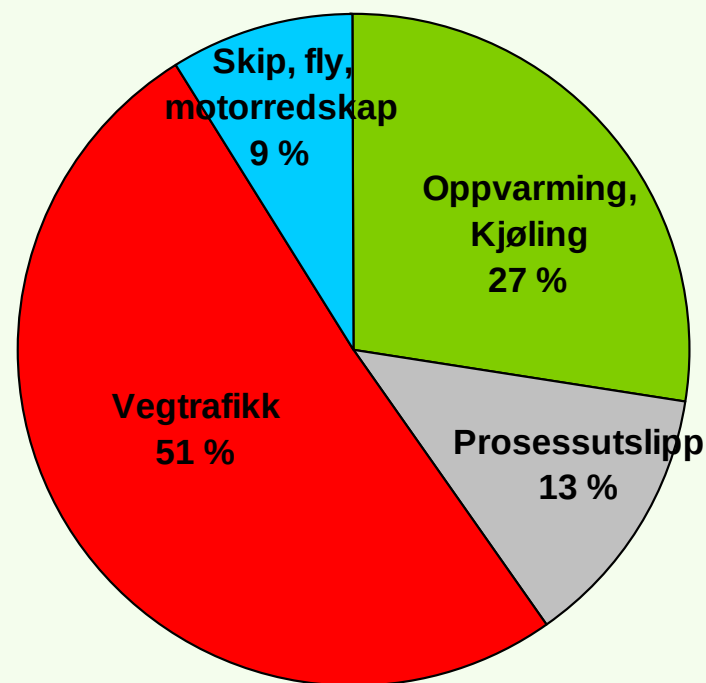
- Regjeringen vil invitere de største byene til et samarbeid om **Framtidens byer** med spesielt fokus på å redusere de lokale klimagass-utslippene

Klimagassutslipp 2005 – fordelt på kilder

Alle kommuner

Storbyer

Framtidens byer

- **Forpliktende samarbeidsarena mellom de 13 største byene og staten**
- **Intensjonsavtale underskrevet av alle ordførerne og statsråder / statssekretærer 17.juni**
- **Handlingsprogram for de ulike temaene- utarbeides av byene, i samarbeid med departementene SD, KRD, OED**
- **Miljøverndepartementet koordinerer programmet**

Framtidens byer

- **Temaer / Innsatsområder:**
 - **Arealbruk og transport**
 - **Stasjonær energibruk i bygg**
 - **Forbruksmønster og avfall**
 - **Tilpasning til klimaendringer**
- **Lokalt næringsliv og befolkning involveres sammen med kommunene og staten**

Dagens situasjon

- **Klimaendringene er over oss allerede**
 - **Ekstremvær, ras, oversvømmelser**
- **Det biologiske mangfold er truet – en irreversibel prosess**
 - **Arter utryddes globalt i stort tempo, i Norge er 285 arter vurdert truet**
- **Lokalsamfunnene er i endring – mange byer og tettsteder sliter med å få til en bærekraftig arealbruk**
 - **Utbygging bryter opp eksisterende strukturer, økt transportbehov, luftforurensning**

Oppsummering

Sentrale prinsipper for en miljøvennlig byutvikling:

- Effektiv arealbruk og miljøvennlig transport
- Sikre og utvikle den grønne og blå strukturen slik at det blir sammenheng og tilgjengelighet for alle
- Utforme byrommene i en miljøvennlig og helsefremmende retning
- Møte klimautfordringene med konkrete handlingsprogram lokalt

La oss inspirere og engasjere til handling for framtidens byer ved å lære av hverandre!

